

Een debuut in liefdadigheid.

Nadat ik kweekeling en tijdelijk onderwijzeres was geweest op een burgerschool, werd ik geplaatst op een armenschool, juist tegen den winter.

En het trof mij dubbel, de ellende der kou en van den honger, die ik hier en daar zoo duidelijk op de gezichtjes las.

Eenigszins verwend door het jarenlange verblijf op de burgerschoenen, had ik zeer tegen het overgaan naar een armenschool opgezien. 't Viel echter zeer mee, dat moet ik zeggen. Want de ouders der kinderen behoorden tot den „vasten" werkmansstand; de vaders waren veel „bij het spoor" of op de enkele fabrieken der buitenwijken.

De liefste der kinderen van de eerste klasse, die me op die school werd aangewezen, behoorde juist tot de schamelen. O, de liefste — hoe lief was hij!

't Is nu jaren geleden — ik was nog heel jong, dat moogt ge wel in 't oog houden bij wat er verder volgt, ik was net achttien. — Maar alles

staat me nog voor den geest alsof 't gisteren, neen, vijf minuten geleden zijn diepen indruk op me maakte.

We waren ingekwartierd in een hulpschool, een lange loods, bevattende zes opeenvolgende lokalen. Dien winter bevroor ons 't hart in 't lijf en de teenen aan de voeten, en dien zomer smolten onze hersens in ons hoofd, werden we levend geroosterd. En toch ben ik nooit gelukkiger geweest dan daar in die donkere houten keet, toen ik nog zoo heel jong was, zoo blij en trotsch, dat ik onderwijzeres mocht zijn, en zoo diep overtuigd, dat de onderwijzeres der arme kinderen *de* onderwijzeres is.

O, hoe donker was 't lokaal! Gas had men niet aangelegd voor het jaar, dat we in die keet moesten doorbrengen. En zoo versomberde en verduisterde 't lokaal al tegen drie uur in de droeve wintermiddagen, en werden de gestalten mijner kleine leerlingen schimmen voor me.

In één hoek bleef 't licht. Waarlijk, zulk een visioen van goudglans en licht gaf mij het goudlokkige knaapje, het kind met de stralende blauwe

oogen en 't vorstelijk slanke, krachtige lijfje, dat daar gezeten was.

Lach me niet uit over mijn extase. Ik was immers nog zoo jong en ik had juist twee zulke goede jaren gehad, jaren, waarin veel me gelukt was, wat mij vroeger onmogelijk had geleken, jaren, waarin ik gezondheid, levenslust en werkenskracht had verworven, die ik alle dienstbaar had gemaakt aan 't bereiken van mijn ideaal: onderwijzeres.

En al wist ge den bijzonderen toestand niet, waarin ik toen verkeerde — dan mocht ge me nog niet uitlachen.

Ik heb allang rondgelopen met een idee van een kort artikel: „de macht der lievelingen," zou 't heeten.

Ik kan nu zeggen, wat ik daarin zeggen wou. Mijn liefdadigheidsdebuut zult ge dan straks wel te hooren krijgen.

't Zou zóó beginnen, dat artikel: „Wij, jongeren, worden altijd hard gevallen, als we lievelingen hebben. Val ons alleen dan hard, als we 't zóó toonen, dat de andere kinderen erom lijden, zich achteraf gezet voelen. Want een lieveling maakt ons de gansche klasse dierbaar. Een lieveling

401

doet in ons hart een vonkje echte, zuivere, waarachtige liefde opglinsteren, die niets uit te staan heeft met de gekweekte paedagogen-liefde. En dat vonkje maakt een vuurtje voor de gansche klas.

Ik bezweer u, dat dit mijn eigen ondervinding is van lange jaren. Ik moest altijd een kind hebben, om wiens wille ik daar stond, mijn beste krachten gaf, dat ik gelukkig trachtte te maken. Een kind, hetwelk in me dat zachte gevoel opriep, dat een weldaad was voor mij en de klasse.

Later, dan heb je 't zoo niet noodig. Dan kom je in hogere klassen en dan verandert alles. Maar jong — en voor een lagere klasse, dan moet je zoo'n klein brandpunt der ware liefde hebben, zoo'n middelaar tusschen jezelf en de klasse. Val de jongeren niet hard, omdat ze lievelingen hebben. Ze zijn hun steun en hun toeverlaat.

„Val ze alleen dan hard, als ze 't laten merken."

Dat kind dan in dien hoek, behoorde tot de weinige schamelen, de weinige onvoldoend-gekleeden.

402

Ach, hoe bitter deed 't mij leed, als hij 's morgens binnenkwam, rillende van koude in zijn te dun pakje. 't Was een keurig versteld flanellen zomerpakje, bijna een vliempje geworden, door het vele wasschen. En hij droeg geen overjasje.

Manhafte pogingen wendde hij aan om niet te gaan schreien, als de warmte op school zijn kleine ijshandjes en voetjes had ontdooid en 't tintelen begon.

Als ik mijn troepje 's middags de deur uitliet, en ze naar huis zag draven in de sneeuw, dan volgde ik 't blonde kind 't langst met mijn gedachten.

Ik zag hem op den weg voortgaan. Ik zag hem kloppen tegen de deur van 't huisje in het slop, waar hij woonde. Dan ging de deur open en ik zag verder niets meer. Hoe was 't daarachter die deur met hem? Werd hij opgevangen door koesterende moederarmen? Wachtte daar een jonge vrouw, die waard was zulk een koningskind te bezitten?

Dit kind heeft mij op *deze* wijze geleerd, belang te stellen in wat den anderen weervoer, als de deur van

hun woning achter hen was dichtgevallen. Want toen ik 't van dit kind wist, toen kwamen de anderen vanzelf aan de beurt.

Ik vertelde van 't blonde kind bij mijn moeder. En ze gaf me verlof, te grasduinen in de garderobe van mijn te hard groeienden broer, zoodat ik een compleet jongenspak vond, met das en ceintuur, benevens een cape.

En op een kouden vuilen sneeuwdag klopte ik aan de deur, waar ik al zoo lang achter had willen kijken. Ik wist dat Wim niet thuis was. Hij was naar de „leering."

Een grootere jongen deed me open. Wims evenbeeld, maar een gewone uitgaaf.

„Is je moeder thuis, ventje?"

„Ja, juffrouw."

„Ga haar dan alsjeblieft eens even roepen."

Daar stond ik in het kleine nauwe gangetje, het pak onder mijn cape. En opeens werd ik bloedrood van angst voor 't ongewone, dat ik gemaakt had. Wat, indien ik de vrouw die leedigde met mijn aalmoes?

Zijn moeder kwam naar me toe.

en er viel me een pak van 't hart. 't Was een knappe, jonge vrouw met een vriendelijk gezicht — en dadelijk had ik zoo 't idee, dat ik omtrent Wim gerust kon zijn, als hij thuis kwam. Ik voelde ook, dat ze me niet zou uitlachen, als ik zei, dat ik van haar kleinen Wim hield.

„Ik ben de juffrouw van de vierde klasse”, stelde ik mezelf aan haar voor. „U hebt zeker uw kleine Willem wel eens van me hooren praten.”

Ik ergerde me opeens aan de pedanterie, die uit deze woorden sprak. En alle pedanterie was toch heusch ver van me.

„Ja, zeker, juffrouw. Hij heeft den mond van u vol. Maar kom u binnen juffrouw.”

Ze ging me voor naar binnen, naar een heel klein, maar heel net voorkamertje. Vuurrood van verlegenheid ging ik zitten. Dorst ik waarlijk lieden, die een voorkamertje hadden, een pak kleeren voor hun zoon aan te bieden?

Ik nam me voor, het alles op Wims liefheid te gooien en dankte den Hemel, dat ik het doen kon tegenover deze vriendelijke, jonge vrouw.

„Juffrouw,” begon ik, „uw zoontje is een snoes van een ventje, nietwaar?”

Ze lachte verwonderd, maar toch ook blijde, en zei in afwachting: „Maar juffrouw, ik kan toch mijn eigen kind niet prijzen.”

Stilte! — 't Pak onder mijn cape benauwde me, alsof 't me op het hart lag. Maar ten laatste dorst ik toch voort te gaan:

„Ik heb zelf een klein broertje, van Wims jaren, van wien ik heel veel houd, en daarom houd ik van alle kleine jongetjes, die mooi en lief zijn.”

„Zoo?” vroeg ze. Toen, om de stilte aan te vullen: „Mijn oudste staat ook heel goed aangeschreven bij den meester van de achtste, en van Wim heb ik nog nooit klachten gehoord.”

„O,” begon ik, mezelve werpende in een stortvloed van opgewonden woorden, zonder precies te weten, waar ik terecht zou komen:

„'t Is een snoes! Ik heb nog mara zelden zulk een lief, ijverig en mooi ventje gezien als hij is. En nu wou ik zoo graag — dat lieve ventje — zien in de kleeren van mijn broertje.”

Groote verwondering op 't knappe, jonge gelaat voor me. Ik begon me machteloos te voelen, want ik had mijn voornaamste kaart uitgespeeld. Als ze me nu niet begreep, wist ik niet, hoe ik 't haar aan 't verstand moest brengen, zonder haar te kwetsen.

Maar ze scheen te begrijpen. En ik stamelde nog iets van niet willen beleedigen of zoo iets — en dat begreep ze ook. Met een vriendelijk, bijna toegankelijk lachje stond ze op en zei: „Ik zal mijn man eens roepen.”

Wims vader kwam even later met haar terug. Een flinke jonge man, met een gelaat, dat tot vertrouwen noopte. Ze legde hem de zaak uit. Dat ik een broertje had, zoo oud als Wim en van wien ik zooveel hield; dat ik nu Willem in de kleeren van dat broertje wilde zien, en dat ik nu hoopte, dat ze er niet gecompromitteerd mee zouden wezen. Ze zei alles veel flinker en duidelijker dan ik het aan haar gezegd had.

Toen praatten we over Willem en ik wist al gauw, dat ik, ook wat zijn vader betrof, niet ongerust over hem behoefde te zijn.

403

Doch de vrouw onderbrak opeens een volzin van haar man door te zeggen: „Maar juffrouw, 't is toch niet, omdat hij zoo'n slordig buisje aanhad?”

„Wel neen” betoogde ik heftig. „'t Is alleen, omdat 't zoo'n snoezig lief ventje is. Bovendien is zijn buisje heelemaal niet slordig. Vaak versted en vaak gewasschen mag niet slordig genoemd worden.”

„Kijk,” ging ze voort. „Als 't dat nou maar niet is. Want hij heeft kleeren genoeg, ziet u.”

„Dat geloof ik best, lieve juffrouw,” verzekerde ik, maar ik was blij, dat ik op dit punt ingelicht was geworden op school. Behalve 't dunne katoenen pakje, had hij niets dan zijn „allerbest”, gemaakt van een ouden mantel zijner moeder. En op dat pak was hij zoo trotsch als een koning op zijn hermelijn.

Ik zou afscheid nemen, maar ik zeide nog; „Hoor eens, Willem mag niet weten, dat ik hier geweest ben, en nog veel minder, dat ik dit voor hem gebracht heb. 't Is een geheim tusschen mijn moeder, mij en u beiden. Want Willem mocht 't eens aan de kinderen op school vertellen — en 't

zou scheeve oogen kunnen geven bij degenen, die 't zooveel *noodiger* hebben, begrijpt u?”

Fier als een pauw op mijn laatsten diplomatieken zet, verliet ik 't kleine huisje.

Een half uur later stond ik in mijn lokaal mijn kinderen af te wachten. Willem was de eerste.

Hij was thuis gekomen om zijn boterham te eten, even nadat ik weg was gegaan. Ik keek hem scherp aan, maar de volkomen onbevangenheid, waarmee hij mij zijn hand kwam brengen, verzekerde me, dat hij heusch van niets wist. Ik bekeek zijn buis nog eens. Waarlijk, 't was heel oud en dun en versleten — en 't kind huiverde van kou.

Den volgenden morgen kwam Wim de klas binnenhollen, tegen den regel nog met de muts op — en ja, met de cape om, Rob's cape.

Verrukt stooft hij op me af, trok zijn buis tusschen de knopen van zijn cape vandaan en wees vol trots op zijn groenzijden das.

„Kijk eens juffrouw! kijk eens! Ik heb van mijn moeder een nieuw pak

gekregen — en ik mag 't alle dagen aan, naar school. 't Is nog veel mooier dan mijn Zondagsche, maar moeder zegt, ik mag 't toch an.”

Om half elf, op de speelplaats, was zijn das losgegaan. Rood van angst en schrik kwam hij bij me, vrage of ik zijn toilet weer in orde wo maken. En ik strikte de das, die zoovele malen onder Rob's kin had vastgemaakt.

't Hoofdje, wat nu zoo voorzichtig achterover werd gehouden, om mij 't werk te vermakkelijken, was al bijna net zoo heerlijk en mooi als dat andere, wat vroeger boven de groene das prijkte.

En ik moest me bepaald inhouden om niet op het toiletmaken te late volgen, wat er vroeger op volgde — een hartelijke zoen op 't gezicht boven de groene das.

Ik heb 't niet gedaan, heusch nie

Wat zoo'n debuut toch een an en vreezen, een drukte en een slommering meebrengt!

Later maakte ik zooveel omhaal nie

NANNIE VAN WEHL